

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 1027/2014
14.05.2015. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија Браниславе Апостоловић, председника већа, Бранка Станића и Гордане Ајншпилер Поповић, чланова већа, у парници тужиља З.С. из В., Ј.П. из В. и И.П. из В., чији је пуномоћник Д.Т., адвокат из В., против тужених М.П. из Р.с. и С.Б. из В., чији је пуномоћник С.О., адвокат из В., ради утврђења, одлучујући о ревизији тужиља изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 1071/13 од 08.04.2014. године, у седници већа одржаној 14.05.2015. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 1071/13 од 08.04.2014. године у првом и другом ставу изреке, тако што се жалба туженог С.Б. делимично усваја, а жалба тужене М.П. одбија и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Основног суда у Ваљеву П1 717/11 од 02.11.2012. године и то:

-у делу првог става изреке у којем је утврђено да је тужиља З.С. била у радном односу код туженог С.Б. у периоду од 21.12.2001. године па до 11.02.2002. године и у периоду од 20.02.2002. године па до 07.10.2003. године и обавезан тужени да тужиљи изврши уплату доприноса за пензијско и инвалидско осигурање за наведени период све према стопи која буде важила на дан уплате код надлежног Фонда ПИО;

-у трећем ставу изреке у којем је усвојен тужбени захтев тужиље З.С.;
-у петом ставу изреке у којем је усвојен тужбени захтев тужиље Ј.П.;
-у шестом ставу изреке у којем је усвојен тужбени захтев тужиље Ј.П.;
-у осмом ставу изреке у којем је усвојен тужбени захтев тужиље И.П.;
-и у десетом ставу изреке у којем су обавезани тужени да тужиљама надокнаде трошкове првостепеног поступка.

У преосталом делу ревизија тужиље З.С. се **ОДБИЈА** као неоснована.

ОБАВЕЗУЈУ СЕ тужени да тужиљама солидарно накнаде трошкове ревизијског поступка у износу од 66.000,00 динара у року од осам дана.

Образложење

Пресудом Основног суда у Ваљеу П1 717/11 од 02.11.2012. године, у првом ставу изреке, усвојен је тужбени захтев тужиље З.С. и утврђено да је тужиља била у радном односу код туженог С.Б. у периоду 10.09.2001. до 11.02.2002. године и у периоду од 20.02.2002. до 07.10.2003. године те да се обавезе тужени да тужиљи изврши уплату доприноса за пензијско и инвалидско осигурање за наведени период, а све према стопи која буде важила на дан уплате код надлежног Фонда ПИО. У другом ставу изреке одбијен је тужбени захтев З.С. којим је тражила да се утврди да је била у радном односу код туженог С.Б. у периоду од 01.09.2001. године закључно са 09.09.2001. године као неоснован. У трећем ставу изреке усвојен је тужбени захтев тужиље З.С. и утврђено да је тужиља била у радном односу код тужене М.П. у периоду од 06.02.2004. године закључно са 19.02.2004. године па је обавезана тужена да тужиљи изврши уплату доприноса за пензијско и инвалидско осигурање за наведени период. У ставу четвртом изреке одбијен је тужбени захтев тужиље З.С. против тужене М.П. којим је тражила да се утврди да је код тужене била у радном односу за период од 20.02.2004. до 31.03.2004. године као неоснован. У петом ставу изреке усвојен је тужбени захтев тужиље Ј.П. и утврђено да је тужиља била у радном односу код туженог С.Б. у периоду од 10.10.2002. до 07.10.2003. године и обавезан тужени да тужиљи изврши уплату доприноса за пензијско и инвалидско осигурање за наведени период. У ставу шестом изреке усвојен је тужбени захтев тужиље Ј.П. и утврђено да је тужиља била у радном односу код тужене М.П. у периоду од 06.01.2004. године закључно са 19.02.2004. године па је обавезана тужена да тужиљи изврши уплату доприноса за пензијско и инвалидско осигурање за наведени период. У седмом ставу изреке одбијен је тужбени захтев тужиље Ј.П. против тужене М.П. којим је тражила да се утврди да је код тужене била у радном односу за период од 20.02.2004. до 31.03.2004. године. У осмом ставу изреке усвојен је тужбени захтев тужиље И.П. против тужене М.П. и утврђено да је тужиља била у радном односу код тужене у периоду од 20.02.2004. до 09.09.2004. године и обавезана је тужена да тужиљи изврши уплату доприноса за пензијско и инвалидско осигурање за наведени период. У деветом ставу изреке одбијен је тужбени захтев тужиља против тужене М.П. којим су тужиље тражиле да се тужена обавезе да им на име прековременог рада исплати и то тужиљи З.С. за период од 06.02.2004. до 31.04.2004. године износ од 20.000,00 динара, тужиљи Ј.П. за период од 06.02.2004. до 31.03.2004. године износ од 20.000,00 динара и тужиљи И.П. за период од 20.02.2004. до 01.04.2006. године износ од 30.000,00 динара. У десетом ставу изреке обавезани су тужени да тужиљама накнаде трошкове спора у износу од 62.500,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 1071/13 од 08.04.2014. године, у првом ставу изреке преиначена је првостепена пресуда у првом, трећем, петом, шестом и осмом ставу изреке тако што је одбијен као неоснован тужбени захтев тужиља. У другом ставу изреке преиначено је решење о трошковима поступка садржано у десетом ставу изреке првостепене пресуде тако што су обавезане тужиље да туженима солидарно накнади трошкове поступка у износу од 149.250,00 динара. У трећем ставу изреке одбијени су као неосновани захтеви тужиља и тужених за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против другостепене пресуде тужиље су благовремено изјавиле ревизију због погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду у смислу члана 399. Закона о парничном поступку – ЗПП ("Службени гласник РС" 125/04 и 111/09), који се примењује на основу члана 506. став 1. важећег ЗПП ("Службени гласник РС" 72/11) па је нашао да је ревизија тужиље З.С. делимично основана, а тужиља Ј.П. и И.П. основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 361. став 2. тачка 9. ЗПП на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеним чињеницама СЗР У. из Р.с. власника М.П. постојала је у периоду од 01.02.2004. до 01.04.2006. године, када је иста брисана. Тужени С.Б. оснивач је графичке радње У.ш. по решењу од 04.12.2012. године и иста је почела да ради под тим датумом а престала је да ради 06.01.2014. године. Тужени С.Б. је држао графичку радњу Ш.У. у периоду од 04.12.2002. до 06.01.2004. године а тужена М.П. СЗР Ш.У. у периоду од 05.02.2004. до 01.04.2006. године када је наведена радња престала са радом. Против туженог С.Б. поднет је захтев за покретање прекршајног поступка од 27.10.2003. године због тога што је дана 07.10.2003. године у свом пословном објекту графичка радња У. са пословним седиштем у Р.с., користио рад Ј.П., З.С., Ј.К., Ж.Н., Г.Ј. и М.Д., а који нису чланови породичног домаћинства послодавца и са којима није заснован радни однос у тренутку вршења надзора закључивањем уговора о раду, чиме је учињен прекршај из члана 36. став 1. тачка 2. Закона о приватним предузетницима. На основу изведених доказа првостепени суд је делимично усвојио тужбени захтев тужиља налазећи да су у спорном периоду радиле код тужених и то пуно радно време, сваки радни дан у континуитету по сменама, да су радиле у радњама које су у међувремену угашене а тужиља З.С. још од 2001. године, да су тужиљама исплаћиване зараде и да у одређеним деловима утуженог периода нису закључивале уговор о раду, да су тужиље код тужених радиле на црно, а што је утврђено посебно из захтева за покретање прекршајног поступка против туженог С.Б.. На основу увида у радну књижицу за тужиље З.С. и Ј.П. је утврђено да је тужиља З.С. засновала радни однос у СЗР Ф. Р.с. у периоду од 11.02.2002. до 19.02.2002. године, затим графичка радња У.ш. у периоду од 07.10.2003. до 07.11.2003. године, затим од 08.11.2003. до 05.01.2004. године и СЗР Ш.У. Р.с. у периоду од 20.02.2004. до 31.03.2004. године, а тужиља Ј.П. у графичкој радњи У.ш. у периоду од 07.10.2003. до 07.11.2003. године, затим у периоду од 08.11.2003. до 05.01.2004. године и СЗР Ш.У. у периоду од 20.02.2004. до 31.03.2004. године. Како су тужиље у наведеном периоду биле у радном односу најпре код туженог С., а затим код тужене М., што је констатовано у радним књижицама, првостепени суд је за наведени период одбио тужбени захтев тужиља З. и Ј. као и за период од 01.09.2001. до 10.09.2001. године за тужиљу З. с обзиром да је иста саслушана као парнична странка и изјавила да је код туженог С. почела да ради 10.09.2001. године.

Првостепени суд је на основу утврђених чињеница одлучио на начин описан у изреци првостепене пресуде.

Одлучујући о жалби тужених другостепени суд је одржао расправу на основу члана 369. став 3. ЗПП, поново саслушао тужиле и тужене и донео одлуку као у изреци другостепене одлуке. Другостепени суд закључује да није основан тужбени захтев сваке од тужила у усвајајућем делу јер тужиле нису пружиле доказе на околност код којег су послодавца радиле нису пружиле доказ ни на околност постојања евентуалног неформалног споразума о заснивању радног односа са овде означеним туженима и да на основу утврђених чињеница се закључује да се ради о фактичком раду, па је из тих разлога и тужбени захтев тужила другостепеном одлуком одбијен.

На утврђено чињенично стање другостепени суд је делимично погрешно применио материјално право када је одлучио на начин описан у изреци другостепене пресуде.

По оцени Врховног касационог суда, тужила З.С. је у периоду од 10.09.2001. године па до 21.12.2001. године била на фактичком раду код туженог С.Б., без заснивања радног односа.

Наиме, према члану 9. Закона о радним односима ("Службени гласник РС" 55/96) који је важио у време када је тужила фактички ступила на рад код туженог, радни однос се заснивао избором кандидата после јавног оглашавања слободног радног места и услова за рад на том радном месту, а изузетак је био прописан само за случајеве из члана 11. овог закона.

Како тужила није засновала радни однос код туженог 10.09.2001. године на законом прописани начин већ је отпочела са фактичким радом код туженог за који се не плаћају доприноси за обавезно социјално осигурање, наводи ревизије тужиле З.С. о погрешној примени материјалног права у погледу њеног статуса код туженог С.Б. за период од 10.09.2001. до 21.12.2001. године нису основани.

Са изнетих разлога, Врховни касациони суд је у овом делу ревизију тужиле З.С. одбио као неосновану, налазећи да је у том делу другостепени суд правилно применио материјално право када је преиначио првостепену пресуду и тужбени захтев тужиле С.З за наведени период одбио.

Међутим, ревизијом тужиле се основано указује да је због погрешне примене материјалног права другостепени суд погрешно преиначио првостепену пресуду у усвајајућем делу тужбеног захтева тужила и њихове захтеве одбио.

Закон о раду ("Службени гласник РС" 70/01) ступио је на снагу 21.12.2001. године.

Одредбом члана 18. наведеног Закона о раду прописано је да се уговор о раду закључује пре ступања запосленог на рад у писменом облику (став 1). Ако послодавац са запосленим не закључи уговор о раду у складу са одредбама из става 1. овог члана, сматра да је запослени засновао радни однос на неодређено време даном ступања на рад.

Како ова одредба важи за случај да радник ради без уговора о раду и после 21.12.2001. године, у таквом случају, по оцени Врховног касационог суда наступа фикција заснивања радног односа на одређено време по одредбама члана 18. став 2. Закона о раду и без закључења писаног уговора о раду. Зато је захтев тужиље З.С. да је била у радном односу код туженог Б.С. у периоду од 21.12.2001. до 11.02.2002. године и у периоду од 20.02.2002. године па до 07.10.2003. године основан, а тужени је у обавези да за овај период обрачуна и исплати доприносе за обавезно осигурање за тужиљу З.С.. Основан је захтев тужиље З.С. да је била у радном односу код тужене М.П. за период од 06.02.2004. до 19.02.2004. године, а тужена М.П. је у обавези да за овај период обрачуна и исплати доприносе за обавезно социјално осигурање за тужиљу З.С..

Из наведених разлога основан је и захтев тужиље Ј.П. да се утврди да је била у радном односу код туженог С.Б. у периоду од 10.10.2002. године па до 07.10.2003. године, а тужени је у обавези да за овај период обрачуна и исплати доприносе за обавезно социјално осигурање за тужиљу Ј.П.. Основан је захтев Ј.П. да је била у радном односу код тужене М.П. у периоду од 06.01.2004. године закључно са 19.02.2004. године, а тужена М.П. је у обавези да овој тужиљи за наведени период обрачуна и исплати доприносе за обавезно социјално осигурање.

Основан је захтев тужене И.П. да је била у радном односу код тужене М.П. у периоду од 20.02.2004. године па до 09.09.2004. године, а тужена М.П. је у обавези да за овај период обрачуна и исплати доприносе за обавезно социјално осигурање за ову тужиљу.

Имајући у виду наведено, Врховни касациони суд је применом члана 407. став 1. и члана 161. став 2. у вези члана 149. став 1. ЗПП одлучио као у ставу првом изреке, а применом члана 405. став 1. ЗПП одлучио као у ставу другом изреке.

На основу одредбе члана 161. став 2. ЗПП тужиљама су досуђени трошкови ревизијског поступка који се односе на састав ревизије, а који износи су у обавези да тужиљама солидарно надокнаде тужени.

**Председник већа
судија
Бранислава Апостоловић,с.р.**